Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Predigten und Predigtentwürfe aus Ettenheim - Cod. Ettenheim-Münster 209

[S.l.], 1654-1656

Pax ardens et fumans, ipso festo S. Thomae apostoli

urn:nbn:de:bsz:31-118788

Visual Library

21. Decembris. 1655.

Fax ardens, et fumans,

Ipso Festo S. Thomae Apli, quo de sexto, septem capitalium, peto iracundiae

Thema.

Ephes. 4. c.

Sol non occidat super iracundiam vram.

Legimus de celebri et docto phlo Antiocho, charmi Auditores, quod q[ue] plerumque dictus ad illos, qui ipsum, tanquam formidolosum, et ad concionem prodeuntem, nec rei publicae munia capessentem, arguendo carpere conati sunt, dixerit affans; Non uos metui, sed me ipsum; agnoscens bilem suam uehementiorem, quam ut cohibere posset; unde plato huic quoque assentit dicens; qui iracundioris ingenij sunt, ad disciplinas quidem esse idoneos, ad gerendam publicam non item; unde philager olim phlus interrogatus, quamobrem non delectaretur educandis pueris? reddit; quia nec mei ipsius delector, agnoscendo naturam suam uitium; Iratus, iracundus, et morosus, eoque nec appositus ad tenera aetate instituendam, quam hodie stulti parentes nullis libentius commendant liberos suos, quam huiusmodi truculentis, et asperis ac iracundis aiis.

Chilo phlus ait, uincendam esse iram, quod is affectus ceteris sit potentior, quam frangere fortius esse, quam hostem armatum deijcere; nec minus exitij mortalibus fit ob ira, quam ab hoste; ergo ira fugenda.

Cato senior insignis iratam ab insano nullo alia re differre, quam mora temporis, sentiens iram

ira esse breuem hos insaniam e
quidam, ad Lacedaemonium flagris caesuri-
tum in seruum, ait; Desine te, seruo tuo
similem ostendere; seruus n. e, qui suis cu-
piditatibus imperare non pot.; Ita impore
malae cupiditatis iracundiae uitio maleuolus
ille seruus n. poterat, qui, in ciuitate Al-
kaydensi, in B. bendonicum Bertrand de Va-
lenza S. Dnici ord. concionatorem zelosum
laniebat; ita qdem, ut sclopettis ipsam in lo-
clesia concionante, imaginabatur n. sibi in ec-
mus iste Aper, quod Beatus iste vir conuentione
sua tum, ad eius conuersationem clamandam et
manifestandam, de cuius tota uita, nulla nisi
notitiam habuit. traijcere ex ipso conatus et
globulum plumbeum ac ignitum, ad eiusdem cor
tangendum direxit, aberrauit, et in imaginem
crucifixi iaculatus; Hoc miser et furiosus
hoc uidens, flexo poplite ante ipsum ueniam petijt.
Ita contigit furioso et insano viro B. Guttae
de Prusia, quae cum diutius diuinis in ecclesia mi-
nistraret et maneret, quam oporteret, vir eius
ira commotus, expectabat n., et summa ira
Propodem cum cocabo pleno piscibus in igne
proijcit; Humilis Gutta hoc uidens, nudis
manibus propodem ignitum illaesa accepit,
et viro fumantem piscis apposuit, bene coctos;
Hoc insanus vir uidens, poenituit, et ueniam
petijt, poenitentiam agens usque mortuus sepelitur.
Gutta postmodum monialis facta ord. S. Augu-
stini pie et sancte uiuens una cum filia, cum ipsis
apponere soit; venite benedicti, possidete regnum
cherni,

Thomae dicta est, ante duos dies, Dominica scilicet 3tia Adventus, quam enorme peccatum sit Gulae vitium, unde, et quomodo oriatur, et quae mala; hodierna festivitate S. Thomae Apli, sextum
4 Capitolium vitiorum exponendo aggrediar, scilicet et ordine imprimis, quid sit, et quotuplex sit
Ira, cundia peccatum iracundiae; deinde, quomodo Deum, proximum, seipsum hoc irae vitium offendat, et quomodo tandem huic damnoso sceleri subveniendum.

Q. Quid iracun, dia!

Primo, philosophi ita definiunt iracundiam, dicentes: Esse accensionem sanguinis, circa Cor; Raymundus addit, quod modo iracundia sit sanguis concitatus in parte sensitiva, ebulliens circa Cor, et inflammans fel; Joan: Damascenus ait; quod iracundia, sit accensio ejus, quod circa cor est sanguinis et vaporatione fellis; In decretis, quod iracundia sit perturbatio et concitati; morales
1. B lud
2. Hall
3. Turbat. vero Doctores quod sit iracundia, appetitus vindictae;
4. Racha Cassiodorus ait; Iracundia, est motus animi concitatus
5. ira ff. ad poenam provocans inferendam; Hobanus, est mo,
6. Trist: dus motus ad nocendum, iracundia; S. Aug. Iracundia est tristitia et impotentia ulciscendi.
Haec est vitiosa fundata super inordinatum, et inde
actus appetitus vindictae; unde Aples ait; ...
audiat iracundus nomen aliquale, ut enunciante, quia in
iratus est, ubi totaliter audit, quia non observat regulas rationis in appetendo, vel reprehendendo vindictam, scilicet nec quantum ad modum appetendi vindictam, neque quantum ad modum irascendi; sicut
et Apls hominem habere iracundiam. 1° 3° modi

2. ratione modi, siue signi, cum subtrahit loquelam, et habet odium, aduersus aliquem; Matthaei 5. c. v. dicit qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. 3o. ratione facti, cum notabiliter offendit, uel iniuriatur proximo, ex ira, secundum communem effectum irae, rixari, contentiones facere, et proximo insultare; ut ait Salomon prov. 29. c. iracundus prouocat rixas. 3o. ratione mali desiderij, cum appetit illum puniri, qui non meruit, uel maiori poena, ut a se uel ab alio, qui non habet authoritatem, uel et a suo iudice non ratione iustitiae, sed uindictae; de his Eccl. 28. c. qui uindicari uult, a Domino inueniet uindictam, et peccata illius seruans seruabit, et punitio magna.

Ira=cundia 3plex. Dicunt patres et doctores loculenter, non quamlibet iracundiam esse culpabilem, ebrietas est, sed est

1a. laudabilis. 1. laudabilem, quae fit, cum quis irascitur secundum rectam rationem, siue contra uitia propria, siue contra aliena, uel quia Deus offenditur, aut eius honor ammi=ditur, siue quia proximo eiusdem iniuria in=

ps. 4. 29. fertur; hinc Dauid ait, irascimini, et nolite peccare; irascimini, scilicet, nobis metipsis propter peccata, et nolite amplius peccare. 2. irascimini cum zelo, contra uitia aliorum, sed cum moderatione, et iuxta rectam rationem, et nolito peccare, id est, excedendo iracundia. Verbi gratia. Est aliquis, qui irascitur suis malis tentationibus et inclinationibus, utpote, qui non potest uidere mulierem formosam, absque turpi tentatione et cogitatione, uel quia frequenter tentatur de illecebris gulae, uanae gloriae, iactantiae, impatientiae, auaritiae aut forte, quia difficulter resistit, aut quia saepe

potius infinitas destructiones, ad orat, et mentis
evagatas, vel quam sit videre illum, qui aliquando nocuit sibi, absque condicione sanguinis & c. v.g. de
et in alios, cum parentes irascuntur ob insolentiam
filiorum, vel quia nolunt acquiescere monitionibus eorum
unde eos potius nocte, non debeant vagari; Item
uxor marito suo, eo quod in tabernis, lud. prostribulis,
vel quia blasphemus, iniuriosus & c. sic irasci meritorium

Auctoritate

S. Chrysost.: ait magna Ecclesiae columna, qui
irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio; qui vero
cum causa irascitur, non erit reus; Nam si ira non fuerit,
nec doctrina proficit, nec iudicia stant, nec crimina

NB:

compescuntur; Iusta quoque ira, est mater disciplinae, ita, ut non solum non peccat, qui cum causa irascitur,
sed e contra, nisi iratus fuerit, peccat, quia patientia irrationabilis seminat vitia, negligentiam nutrit, et non
solum malos, sed et bonos, ad malum invitat; S. Aug.
Qui non irascitur videns homines confitentes Deum ore
negantes autem factis, et moribus corruptis; quis
non irascitur videns homines saeculo verbis, et non
factis renuntiantes, quis non irascitur, videns fratres
fratribus insidiantes, fidem non servantes & c. qui quoque

Ps. 88.

sic irascitur, merito dicit illud; Zelus domus tuae comedit me; Defectio tenuit me a peccatoribus derelinquentibus

Ratio

Omne illud, quod fit imperio, a recta ratione, est laudabile, et fit virtuose, sed sic est zelus, ira imperatur a recta ratione, quod laudabilis zelus ira est;

Thom. Aqu.

sed hic notandum, si ira antecedenter se habet ad rationem
tunc est vitiosa, eo quod trahit rationem a sua rectitudine,

NB. rectitudine, ut poeta; Ira impedit animum
ira & zelus ne possit cernere verum; si vero consequenter
SD. ut, ad appetitum sensus moveatur contra vitia
juxta ordinem rectae rationis, est virtuosa, laudabilis.
Exemplo Moyses, qui a pharaone, qui noluit legem audire, exi-
vit ab eo iratus nimis; idem de monte de-
Exod. 11. c. scendens vidit vitulum aureum et choros, ut
32. c. filios Jerusalem, iratus est valde; Jonathas
1. Reg. considerans malitiam et iram patris sui Saul, ad-
20. c. versus David Regem, iratus de mensa surrexit,
4. Reg. et illo die non comedit panem; Heliseus iratus est
2. c. pueris illis eum irridentibus, et dicentibus; Ascende cal-
ve. 5. et maledixit illis, et ursi duo 42. devorarunt
Matth. 21. c. Nonne iratus est ipse Dominus noster super vendentes et emen-
NB. Culpate quoque [illegible] in senios, sic in filios, uxor in viros
1. Reg. imo omissio talis irae & zeli fuit causa patris mortis
5. c. ut patet de Heli, qui cecidit de sella retrorsum
atque fractis cervicibus, mortuus est, eo quod, quamvis noverat
2a duos filios suos male egisse, nec corripuerit.
2. Venialis et iracundia est, de qua Patres et
Venialis. Doctores Ecclesiae, quae fit, cum quis subito, et sine de-
liberatione rationis irascitur, ut patet in illis, qui forsan
ratione abundantis cholerae in eis, de facili, et subito
irascuntur, sed insurgit statim judicium rectae ratio-
nis, temperans et reprimens hujusmodi iram etc.
Notandum, quod 3plici modo homines irasci solent,
Cito. 1o quidam irascuntur cito, et cito placantur. 2o quidam
tarde tarde, sed tarde et difficulter placantur, tandem placantur
tandem ad indulgendum. 3o quidam tarde, sed simul
difficillime. nihil emolliri non possunt, dicentes; hic ad daemones
mori debere, non curo, vindicabo me de tali etc. primus

4. Continuatio de Ira.